

MTT DA BOLALARNI MAKTAB TA'LIMIGA TAYYORLASHDA- NUTQ MUHIM VOSITA SIFATIDA

Qazoqova Mohira Baxtiyor qizi

Buxoro viloyat Romitan tuman 10-MTT Tayyorlov guruh tarbiyachisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7817410>

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarning nutqini o'stirishda badiiy adabiyot bilan tanishtirish mashg'ulotlarining ahamiyati, nutqning tovush madaniyatini shakllantirish orqali bolalarning bog'lanishli nutqini o'stirish, o'yin orqali bolalar monologik nutqini shakllantirish yo'llari yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Ta'lim tarbiya, nutq, tovush madaniyati, innovatsiya, mashg'ulot, tarbiyachi, pedagogik texnologiya, ta'lim jarayoni, aqliy jarayonlar, noyob, ijodiy salohiyat, usul, o'yin, tasavvur, ijodkorlik, innovatsiya.

РЕЧЬ КАК ВАЖНЫЙ ИНСТРУМЕНТ ПОДГОТОВКИ ДЕТЕЙ К ШКОЛЬНОМУ ОБУЧЕНИЮ В ДОУ

Аннотация: В данной статье рассматривается значение художественной литературы в развитии речи дошкольников, способы развития связной речи детей через формирование звуковой культуры речи, способы формирования детского монолога через игру.

Ключевые слова: образование, речь, звуковая культура, новаторство, обучение, воспитатель, педагогическая технология, образовательный процесс, психические процессы, уникальность, творческий потенциал, метод, игра, воображение, творчество, новаторство.

SPEECH AS AN IMPORTANT TOOL IN PREPARING CHILDREN FOR SCHOOL EDUCATION IN THE PEO

Annotation: This article discusses the importance of fiction in the development of speech in preschool children, ways to develop children's coherent speech through the formation of speech sound culture, ways to form children's monologue through play.

Keywords: Education, speech, sound culture, innovation, training, educator, pedagogical technology, educational process, mental processes, unique, creative potential, method, game, imagination, creativity, innovation.

KIRISH

Zamonaviy ta'limning talablaridan biri innovatsion texnologiyalarni tuzatuv ta'sirida qo'llashdir. Zamonaviy nutq terapiyasi turli yoshdagi bosqichlarda va maxsus ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarga xos bo'lgan turli xil ta'lim sharoitlarida bolalarni o'qitish va rivojlantirish jarayonini takomillashtirish va optimallashtirish yo'llarini doimiy ravishda faol ravishda izlaydi. Yangi samarali ta'lim vositalari orasida kompyuter texnologiyalari, nutq terapiyasi ritmi, mnemotexnik, ertak terapiyasi, bioenergoplastika, kinesiologiya, san'at va qum terapiyasi kiradi.

TADQIQOT MATERIALLARI VA METODOLOGIYASI

Nutqning buzilishi nafaqat bolalar orasida, balki kattalar orasida ham keng tarqalgan. Ovoz berish, shu jumladan, nutq buzilishlarining kengayishi yildan-yilga kamaymaydi, lekin o'sib bormoqda. Ushbu nutq buzilishlarning sabablari juda xilma-xildir. Bolalarda nutq buzilishining paydo bo'lishiga hissa qo'shadigan omillar orasida salbiy tashqi (ekzogen) va ichki (endogen) omillar, shuningdek tashqi muhit sharoitlari farqlanadi. Eng murakkab organik kasalliklar (dizartriya, alalia, rinolaliya) va kamroq darajada — funktsional (dislalia). Ushbu fonga ko'ra,

aksariyat hollarda bunday bolalar muayyan darajada ovozli aloqa, so'zlashuv, grammatika, fonemik jarayonlar va boshqalarni buzishadi.

To'g'ri, sof nutqni o'z vaqtida o'zlashtirish to'liq shaxsni shakllantirish uchun katta ahamiyatga ega. Yaxshi rivojlangan nutqqa ega bo'lgan kishi osongina muloqotga kirishadi. U o'z fikrlarini va istaklarini aniq ifodalashi, savollar berishlari, hamkorlar bilan birgalikdagi faoliyat haqida kelishishlari mumkin. To'g'ri, yaxshi rivojlangan nutq-bolaning maktabda muvaffaqiyatli o'qishga tayyor bo'lishining asosiy ko'rsatkichlaridan biridir. Nutqning kamchiliklari muvaffaqiyatsizlikka olib kelishi mumkin, bolaning qobiliyatsizligi va bu salbiy oqibatlariga olib kelishi mumkin.

Uning asosiy qismida nutq buzilishlarini bartaraf etish bo'yicha tuzatish ishlari audio aloqani tuzatishdan iborat. Shu nuqtai nazardan, tuzatishning asosiy maqsadi tovushlarni to'g'ri takrorlash qobiliyatlari va ko'nikmalarini rivojlantirishdir. Zamonaviy ta'lim talablaridan biri tuzatuv ta'sirida innovatsion texnologiyalardan foydalanishdir. Bugungi kunda innovatsiya mamlakatimiz zamonaviy ta'limini modernizatsiya qilishda muhim va zarur omil bo'lmoqda. Innovatsiya (ingliz tili. innovation-yangilik) - bu tizimdagi o'zgarish, ijtimoiy amaliyotda sezilarli o'zgarishlarni keltirib chiqaradigan turli xil yangiliklarni yaratish va joriy etish. Zamonaviy nutq terapiyasi turli yoshdagi bosqichlarda va maxsus ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarga xos bo'lgan turli xil ta'lim sharoitlarida bolalarni o'qitish va rivojlantirish jarayonini takomillashtirish va optimallashtirish yo'llarini doimiy ravishda faol ravishda izlaydi. O'qitishning keng tarqalgan yangi samarali vositalari orasida kompyuter texnologiyalari mavjud. Mutaxassis uchun ular bolaning rivojlanishida anormalliklarni tuzatish uchun qo'shimcha imkoniyatlarni taqdim etadilar. Ko'pgina mualliflar ta'kidlaganidek, kompyuter texnologiyasidan foydalanish pedagogik jarayonni optimallashtirish, rivojlanish nogironligi bo'lgan bolalarni o'qitishni shaxsiylashtirish va har qanday faoliyat samaradorligini sezilarli darajada oshirish imkonini beradi.

TADVIQOT NATIJALARI VA MUHOKAMA

So'nggi yillarda nutq terapiyasida tayyor xalq yoki mualliflik ertaklari asosida foydalanish qiziqishlari sezilarli darajada oshdi. Nutq so'zlashlari og'zaki vosita ko'nikmalarini, fonemik idrokni, barmoq motorikasini, izchil nutqni va boshqalarni rivojlantirishga qaratilgan bo'lishi mumkin.ertak muhitida bolalar ozod bo'lib, haqiqatni his qilish uchun yanada ochiq bo'lib, turli vazifalarni bajarishda katta qiziqish ko'rsatadi. Ovozli aloqani tuzatish va fonemik idrokni rivojlantirish uchun eng keng tarqalgan hikoyalar va fonetik ertaklar ishlatilgan.

Og'zaki ertaklarda og'zaki mashqlar komplekslari til haqida ajoyib hikoyalar shaklida birlashtirilgan. Bunday ertaklar bolalarda artikulyatsiya organlariga qiziqish uyg'otadi, ularning harakatchanligini rivojlantiradi. Til haqidagi ertakning barcha mashqlari oynaning oldida amalga oshiriladi.

Fonetik ertaklar buzilgan ovoz yoki bir guruh tovushlar ustida ishlashni ta'minlaydi. Ular avtomatik ovoz yoki differentsiatsiya qilingan tovushlar uchun nutq materialini tanladilar. Murakkab nutq nuqsonlari bo'lgan bolalarda, ovozli aloqa kamchiliklari qarshilik mavjud. Bunday bolalar bilan ishlashda barqaror natijaga erishish uchun muayyan tovush guruhlariga bir nechta so'zlarni, iboralarni takrorlash kerak. Bir marta nutq so'zlashda, bola asosiy belgilar bilan birga sayohat qiladi, qiyin vaziyatlarda yordam beradi, ular bilan tajriba qiladi, qo'llab-quvvatlaydi, qaror qabul qiladi. Natijada, qiyin tovushlarni (izolyatsiya qilingan ovozni avtomatlashtirish,

Tuzatish ishida nutq so'zlashdan foydalanish nutq terapevtiga bola bilan hissiy aloqani o'rnatish, quvnoq kayfiyat yaratish, nutq muloqotini faollashtirish, nutqning barcha jihatlarini rivojlantirishga imkon beradi.

XULOSA

Ko'pgina mualliflar nutq va vosita faoliyatining o'zaro bog'liqligini va o'zaro bog'liqligini ta'kidlashadi, shuning uchun bolalarda nutq nuqsoni mavjud bo'lganda barmoqlarning nozik harakatlarini o'qitishning rag'batlantiruvchi roliga alohida e'tibor qaratish lozim. Yastrebova A. va Lazarenko O. I. ga ko'ra, tananing harakatlari, qo'l va artikulatsiya apparatining birgalikdagi harakatlari, agar ular plastik, ozod va erkin bo'lsa, tanadagi bioenergiyaning tabiiy taqsimlanishini faollashtirishga yordam beradi. Bu ovz bilan bolalarning intellektual faoliyatini faollashtirishga juda foydali ta'sir ko'rsatadi, harakatlarni muvofiqlashtiradi va yaxshi vosita va shuning uchun bolalarning nutqini rivojlantiradi. Bioenergoplastikadan foydalanish kinestetik sezgilar buzilgan bolalarda noto'g'ri talaffuz qilingan tovushlarni tuzatishni sezilarli darajada tezlashtiradi, chunki ishlatiladigan barmoq tildan miya yarim korteksiga boradigan impulslarni ko'p marta oshiradi. Qo'lning harakati har qanday qo'shimcha mashqlar uchun tanlanadi. Bolaning nima qilishi muhim emas, balki u buni qanday amalga oshirishi kerak. Har bir bolaga og'zaki mashqlarni bajarishda uning tili va xurmo bir vaqtning o'zida ritmik tarzda ishlashi kerakligi haqida tushuntirish beriladi. Bu usul bolalar o'yin sifatida qabul qilinadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Babayeva D.R. "Nutq o'stirish nazariyasi va metodikasi" Toshkent 2018
2. F.Qodirova, Sh.Toshpo'latova, M.A'zamova. "Maktabgacha pedagogika".-T., "Ma'naviyat", 2013,
3. SH.Shodmonova. maktabgacha ta'lim pedagogikasi. fan va texnologiya. -T:, 2008.
4. P.Yusupova. Maktabgacha tarbiya pedagogikasi. T.: "O'qituvchi" – 2012.,